

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinstvi je moč“.

„Edinost“ izhaja vsako sredo; cena za vse leto je 4 gld. 50 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 30 kr. — Za oglasila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno tiskopisno vrsto: 25 kr. če se tiska 1 krat, 22, če se tiska 2 krat, 20 če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru. Pri večkratnem tiskanju je cena v primeri manjša.

Naročnina naj se pošilja upravnistvu (Veduta Romana št. 106). — Vse drugo uredništvo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisi brez posebne vrednosti ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v okolici: Na Opčinah, na Proseku, v Barkoli, v Bazovici, v Škedenju in M. Magdaleni zg.

Hrvatske šole v Istri.

Teško je pisati o kaki stvari, koje ni, tako bi bilo skoraj s hrvatskimi šolami. Šolski nadzorniki pri vsaki priliki odgovarjajo, da ne morejo hrvatskih šol v življenje spraviti, ker učiteljev pomanjkuje.

Slavno ministerstvo podeljuje podpore pripravnicam in učiteljicem zaradi tega, da bi se pomanjkanje učiteljev hitro odstranilo. Ministerska podpora je gotovo le za učiteljev potrebno revno ljudstvo, koje si brez državne podpore nemore pomagati. Pri razdelovanju tistih podpor so pa naši gospodje nadzorniki najmerodajniši faktor, kako se imajo podpore razdeliti, in njih izgovor jih po glavi bije, ker se za najpotrebniše hrvatske učitelje premalo skrbi. Vsek za svoje najprej skrbi, ostanek pride še le sosedu; Hrvatom pomanjkuje domačina, ki bi imel srce na pravem mestu.

Talijani imajo na Primorskem učiteljev odveč, Slovenci zadosti in Hrvatje le kakih 10 po novih postavah izobraženih. Ministerska podpora bi se tedaj v najprvej vrsti morala rabiti za izobraženje hrvatskih učiteljev. Če tudi je potreba ljudskih učiteljev na hrvatskem Primorju največja, vendar je podpora v ta namen najmanjša. Hrvatje imajo le eno pripravnico v Vrbniku, Talijani eno v Tržiču in Slovenci dve, med tem ko bi Hrvatje za sedaj tri potrebovali.

Drugi vzrok pomanjkanja hrvatskih učiteljev je premala podpora hrvatskih dijakov na koprakem učiteljskišču. Tam bi se moral hrvatski živelj najbolj podpirati zaradi navedenega in neovrhljivega vzroka, toda tudi tam je vse nasprotno, ker številke, na koje se opiram, so iz zanesljivega vira. V podporo Slovencev se trosi 7970 goldinarjev, Talijanov 4540 gold. in za podporo Hrvatov 2550 goldinarjev. Te številke nam jasno pričajo, da se Hrvatje v Kopru ne podpirajo tako, kakor vladni ukaz veli, naj se pri podelovanju podpor posebno na Hrvate gleda, ker vlada ve, da jim najbolj učiteljev pomanjkuje.

Preiskovajoč te za Hrvate žalostne razmere sem prišel do zaključka, da so naši nadzorniki mnogo sami in potem pa tudi učitelstvo koprakega učiteljskišča krivi, da se Hrvatje nezadostno podpirajo. Največje zaupanje imamo še v vrlega poslanca Vitezića, ki se gotovo tudi v tem obziru na pravem mestu za Hrvate oglasi. *)

*) Veseli nas, da se moremo oglasiti tudi za Hrvate in tako jasno pokazati svoje južno slovansko stališče. (Ured.)

Katere gledališčne igre so primerne našemu občinstvu?

To prašanje se nam vriva, ko čitamo v „Slov. Narodu“ popis zadnjega koncerta v gledališču „Fenice“. Tam čitamo, da se je igra „Visoki C“ dobro igrala, a da nij primerna našemu ob-

Podlistek.

FERDO FRK.

Humoreska, spisal F. Z. Temniški, Nikodemov referent.

Dnevi pred 4. dnem 1875. aprila, ko so v Gorici pričakovali cesarjevega prihoda, bili so za navadne vaščane mirni, le za župana Frka ne. Le on si je glavo ubijal i trl. A kaj bi si je tudi ne bil? Saj ga nij razen njega ni v vasi ni po vsej okolici, ki bi se s časopisi toliko pečal. Kedor pa novine marno čita, ta da nij kakov slamorezec. Res da ne; kajti, rekli bi, da mora tak imeti vrhu tretje še četrto desko v glavi. Toda pustimo to.

Po časopisih zvedevšemu, kako se dolu v Gorici delajo velikanske priprave za cesarjev prihod, nij dajalo več Frku miru. To pač nij bilo po nikakem kaj napek. Saj da je drugoč le kde v katerem listu čital: tu ali tamkaj bode ta ali ta dan narodna veselica, tabor, beseda ali kaj takega, še v misel mu nij prišlo nikedar, da bi se z mesta ne genol; mariveč koj je začel promišljati, kako bi z vspehom čegar koli zapreke moški premagal, sosebno denimo, ako bi županja Polonka, njegova žena, kaj ugovarjati imela. Zmerom je toraj vse pustil ter šel v takih zadevah. Pa da bi se šketil, kedar ima priti sam svitli cesar? Kaj še! Frk res nij bil nigdar kak političen matador ali zvononosec, i še zdaj nij menda tako tehten politik, kakoršen je bil, denimo, rajniki Deak tam na Ogrskem. Še prav ne pojema onih šentanih stvarc,

činstvu. Ta sodba se nam dozdeva tako plitva, da jo moramo kar naravnost zavrtnoti.

Priznato je od estetično izobraženih ljudi, da je ta igra ena boljših našega domačega, še skromnega repertoira, ker je v njej čisto nedolžna šala in tudi sujet igre vzet prav iz življenja; take igre pa, ki ne segajo v neestetično dejanja in mišljenja, morajo biti popolnoma primerne našemu še mlademu in še ne pokaženemu narodu. Človek, ki zbira igre za naše ljudstvo ne sme računati le z okusom ljudstva, ampak paziti mora, da povzdigne ljudstvo na višje stališče okusa in dovršenosti.

Neslana, surova in pretirana šala pač ne more ugodno vplivati na pravne čute prostega ljudstva. Namen igranja na javnih odrih mora biti namreč ta, da se ljudstvo blaži, da se uči lepega vedenja in kretanja, da vidi nastopke slabega ali neumnega dejanja in da sploh spoznava, kako je treba živeti na svetu, da človek ne postane smešen, zaničevan ali celo črten. Oder pomenja svet na deskah, a svet je treba ljudstvu tako kazati, kakor je želeli, da bi bil iz npravnega in estetičnega stališča, pa ne tako, kakor ga vidimo v največej slabosti in nagosti. Lep podučljiv predmet za igro bi bil na pr. ta-le: Mlad, neskušen, malo izobražen človek sanjari o lepi bodočnosti, ker je čital tu pa tam v časnikih ali knjigah, kako je ta ali oni postal imeniten zgodovinski človek. — Fantazija vedno bolj vroča ga goni, dokler ne dozori v njem sklep, da hoče tudi on postati kak Ó Conel. Pri živahnem političnem gibanju našega naroda začenjajo snovati se čitalnice i druga društva, tudi naš junak porabi priliko in se spusti v vrtnice tega gibanja.

Nek večer ga vidimo na odru, ko se je ravno odprla majhna čitalnica. Mož se je trudil 8 dni, da je skrpal majhen govor, v katerem je več Spartancev, Rimljanov, več svobodnjakov, narodnjakov in drugih „ali-kali-jakov“, nego jih morejo prebaviti preprosti in krepki živci poslušalcev, kateri torej od samega „nevem-si-ga-kaj“ — začnejo klicati obligatni „živio“.

Naš junak nij spal tisto noč in narisal si je bil načrtov toliko, da se mu je začelo vrteti v glavi. — Nij bilo več slavnosti, niti pojedine, kder ne bi govoril bil naš junak; fraza za frazo — to je šlo, kakor v mlinu, a ker je bilo vedno eno in isto, vedeli so poslušalci uže natanjko, kdaj je treba zakričati, „Živio“, kedaj: Dobro, kedaj „Slava“ i. t. d. Naš junak je splezal tudi na Pogasa in postal je celo literat. Vsek večer je čital svojim prijateljem kak spis, v katerem prorokuje, da v 50. letih Kinezi podjarmijo vso Evropo in potem bo boljše, ker Kinezi bodo tudi Slovence pravilni. Tako se suče i razvija ta reč, naš junak je v svojej fantaziji postal drugi Garibaldi.

Prišlo je tako daleč, da je izdal manifest, v katerem svari vse Slovence pred obupanjem, kajti dokler drži on slovenski prapor — ne sme se zgoditi nobenemu Slovenceu najmanjše krivice. — V drugem manifestu napové vojno vsej Evropi, kajti oni, koji bi se upali napasti Slovence, opraviti imajo s Kinezi, Afganeci in drugimi narodi iz Azije, ki vsi čakajo le trenotka, da jih on po-

ki vsako toliko laze po časopisih kakti prodrzni mravljinici, i ki se jim na kaj čuden način reka: Federalizem, dualizem, centralizem; potem pa zopet: aristokracija, demokracija i tako dalje vsa taka i enaka kodrčija; kajti le malo hlačić je porazgubil po šolskih klopb. Bog, da se je navadil kaj slovenskega čitati i pisati v onih časih, ko je stalo v knjigi:

„Riba, Fisch,
Miza, Tisch;
Kost, das Bein,
Pust' me zmirom:
Lass mich sein.“

ali k večjemu o kozi, ki je bila na dilje priletela.

Naj se pa mesi i gnjete politika, kakor koli, Frk še zmerom ne praša po ničemer nego po tem, ali je Avstriji ugodna, in ali se slovenstvu privošči kak košček politične gubance. Frkov bistroum se je pa uže z davna bil prepričal, da je pravitli cesarjev jako moder, pravičen i blag gospod. Prvikrat prebravši cesarjev 19. paragraf, nij vedel, kaj bi počel samega veselja. Ker pa več očij več vidi, sosebno če so še kacega pravcatega dohtarja, šel je mahom k necemu odvetniku na posvet, i je položil tam samo za to cel forint stare veljave. Pa mu je tudi povedal vse čisto kako i kaj. Na vse zadnje, ko je Frk dalje študiral, od kod da neki našim rečem veje tako zoprni veter, moral je zvedeti, da so bili le nekateri opravilniki krivi.

Po Frku je uže več dnij vrelo, osobito v njega razvnetej fantaziji je bilo kaj živahno. Da si je dobro vedel, da so Gori-

ključ; skrivnih zvez ima naš junak vse polno, še celo z duhovi je sklenol tako skrivno zvezo.

To gre nekoliko let tako dalje. — Kar naglo pa pride res zadrega; ubogi Slovenci nadlegovani od vseh strani, prosijo pomoči našega junaka; on kliče zopet na pomoč vse svoje zavezničke in dobre in slabe duhove — a vse — zabada in vsi oni, koji so mu vedno kričali „živio“ in „dobro“ smeja se mu zdaj na glas; naš junak pa se prime za glavo in vsklikne: O moji hribovi, moji voli, moje krave, moji osli — kde ste vi! Kako srečen bi bil jaz, da nisem nikoli klical tistih duhov, katerih nisem poznal niti od dalečne! i. t. d.

Mislite si vmes še kako ljubezen, ki je šla rakom žvižgat, kakor hitro je Dulcinea zvedela, da so bili zlati gradovi le v oblakih, mislile si vmes še kako malo vojaško epizodo — in imate lepo igro, ki bode kratkočasila naše poslušalce prav na nedolžen način. — Razen tega pa bo ta igra jako podučljiva, vsem onim, ki hrepeno po zlatih gradovih in gazijo lastno srečo, ki jih išče v skromnim krogu. Da pa je nam Slovence potreben tak poduk, tega se leško vsak dan prepričamo. — Torej take in enake igre so gotovo prav dobre in podučljive in igro „Visoki C“ *) smemo z mirno vestjo vstevati mej nje. — Da se je igra zadnjič tudi dobro igrala, to mora vsakdo priznati; le žal nam je, da je naš poročevalec pozabil pohvaliti izvratnega predstavljavca, starega profesorja Trnovca, gosp. Koricki je to rolo tako dovršeno igral, da se je precej videlo, da je on izvrsten igralec in mi smemo čestitat slovenski „Taliji“ v Trstu, zaradi te nove pridobitve. — Če pa je šla igra dobro, nij to zasluga šepetovalcu, on je celo vreden, da ga malo pokaramo, ker nij bil zadosti previden.

Mi smo pisali to malo obravnavo zaradi tega, da boče dobro vplivala na one, ki zbirajo igre za razne veselice, naj bi torej svoj namen dosegla. **)

*) Le to je napačno, da jezik v tej igri nij lep. To veliko napako pa je odvrnil odbor, ki je igro vodil, ker je napake popravil. (Ured.)

**) Uredništvo se popolnem ujema s tem spisom, kateri nam je poslal mož, ki je vešč o tacihi rečeh. Odbor, ki je imel izbrati igro, izbral je pošteno igro, ker v tem odboru so sedeli možje, ki imajo o dramatik brez dvoma prvo besedo. Če se repenči človek, ki se pod ljubim svetom nič ni učil, ki nema nobenega pojma o tem, kako se mora izobraževati ljudstvo, gotovo je to žalostno. To se vé, da tak mož nič ne vé, kako so se izobraževali stari Grki v svojih gledališčih, da mu ni znana latinska prislovica: „Nistimur in vitium, cupimusque negata“, i da tedaj ni vse dobro, kar je množici po všeči. — Da je tudi časopis „Sloboda“ izlila svoj strup na besedo, iz katere so dobili ubožci naše dežele 514 gold., temu se ne čudimo. Res je, da bi mogoče bilo, nekoliko več pomoči pridobiti našim ubožcem, ali treba je bilo poleg tega pokazati, da je tudi Slovan človek, kateremu umetnost ni puja. I to je veliko, ker našo umetnost so jako hvalili vsi italijanski časniki, razen enega, ki je strogo irredentarsk. Da nismo delali tako, kakor smo, zaklenoli bi bili vrata za sabo. Dopisnik v „Sloboda“ naj pomisli, da Trst ni Sušak i da je strašno gredo grajati koga, ki je dal kos kruha beracu. — Prvemu koncertu se niso očitali visoki trošk, kako je tedaj to, da se očitajo družemu, če tudi so manjši pri boljšeji uredbi? Še to moramo postaviti, da je bila muzika slovanska, ne puja. — Od kod temu koncertu veje „mrzel veter“, to le predobro vemo. (Ured.)

čanje tudi v tacihi zadevah, kedar gre namreč sprejeti vladarja, kaj okusni ljudje; vendar s teška bi bili mogli ustreči vsem Frkovim željam i črtežem, ko bi jim on inženiril. Da te vendar! To bi moralo biti vse iz susega zlata, vse svila i drago kamenje vseh različnih barv. Kam po toliko denarja? Pred vsem bi moral pa stati na Travniku (Vrlo, g. referent! Travnik, ne Piazza grande. Od kedaj je Gorica italijansko mesto, i kedaj je poprej bila? Stavčeva opomba.) velikansko slavolok s čisto slovenskimi barvami, goriškim Novolatinsčekom v trepet i grozo. Kako bi se jim kozja brada pomajala, ugledavšim naenkrat, meni nič tebi nič, sredi mesta strašno visoko slovensko zastavo! Hohóhoho! To bi bilo smeha i paše slovenskim očém, to! Kako bi jim slavolok še le posvetil, da marsikak vatalnik ali režikrača izmeju njih stoji na slovenskih tleh i da grudi slovensko polento i krompir. Jej, kaj bi dal Frk, da bi uže zdaj užival ta velesijajni prizor. Frk pa risa nadalje v svojej fantaziji. V slavna vrata bi bilo pa napeljati za ponočno osvečavo devetkrat več plina, potem pa bi morale iz njih švigati nebotične rakete v vseh slovenskih barvah, naj bi tam v Vidmu zijala prodajali v nje, da bi vse križem pokalo, i strašno veliki topovi naj bi grmeli vmes, ter vseglušeci živio-klici naj bi doneli velečastno, da bi Lahončekom še zadnji kos poguma šinol dol v pantalone.

Take naklepe kuje sedaj Frk, trte obrezujé, na domačem holmci. To da bože, ko ne bi se mu nekateri v Gorici upirali, htečemu na Travniku takova slavna vrata po slovenskem kroji, ančeš potem, da je Gorica slovensko mesto. Turška matika! Še tega bi se jim manjkalo! Kako pa! Potler bi ti taki prav leškó

Dopisi.

V Tolminu, dne 8. aprila.

Naš velezaslužni rojak g. Andrej Winkler, postavljen predsednikom deželne vlade na Kranjskem, odpovedal se je toraj za trdno poslanstvo v goriškem deželnem zboru. Gotovo je, da bomo njega tam ljuto pogrešali, saj si še misliti ne moremo človeka, ki bi svojemu narodu mogel storiti toliko koristnega, kolikor je storil za nas g. Andrej Winkler. Med vsemi deželnimi zbori v slovenskih pokrajinah jedini je goriški deželni zbor, kjer ima slovenski jezik častno veljavo. Za to se imamo pa v prvi vrsti g. Andreju Winklerju zahvaliti. On je zdaj zasedel častno, ali težavno mesto, katero je po svojih krepostih zaslužil, i nam, nam je pa skrbeti za to, da dobodemo v deželnem zboru njemu vrednega nastopnika.

Razmere v goriškem deželnem zboru od naše plati niso prav vesele, kajti pravih delalnih moči imamo tamo premalo. Ker je g. Andrej Winkler odstopil, ker je drugi naš deželni poslanec g. Anton Gorjup ostareel i tako uže opešal, da mu ne bode več mogoče teških del izdelovati, ostanejo nam v deželnem našem zboru skoraj samo tri delalne moči, namreč gg. dr. Abram, Pagliaruzzi i dr. Tonkelj, katerim je mogoče vsak referat izročiti. Vsi drugi naši deželni poslanci so sicer pošteni, tudi značajni, vse hvale vredni močje, ali preveč imajo posla, ali pa prilike niso imeli prisvojiti si potrebne katerim manjka temeljita, višje znanstvene omike. Deželni zbor ni prosta sedelnica, ampak je živa delavnica, zlasti pri nas, ki moramo tekmovati s prebrisanimi, nevarnim sodeželanom, ki je ves drugega mišljenja, nego smo mi.

Deželni naš poslanec mora biti ne le pošten, trezen narodnjak kremenjak, temuč tudi znanstveno popolnoma izobražen mož, zakonoznalec, kateri mora našim friulskim sosedom imponirati i svojim znanjem, i svojim poslovanjem i svojim kremenitim značajem.

Volitev se bliža. Mi smo prepričani, da si bodo znali naši vrli volilci, kakor vaelej, izbrati pravega moža, ki pozna do jedra njih bede i nadloge; ki bode gotovo vreden nastopnik i zamenik g. Andreju Winklerju.

Z Opčin, dne 11. aprila.

Danes je bil na Opčinah slovesen praznik umeščenja ali instalacije novega čvrstega župnika v. č. g. Fr. Čebularja. Lepo število duhovnih bratov in obilna množica ljudi iz vse okolice se je vdeležila te nenavadne ljudske veselice. Vreme ugodno spomladansko, pokanje možnarjev, vihraječe bandere, z bršljanom oviti slavolok pred cerkvenim vhodom in napis: „Srčen pozdrav — openski tarani — svojemu župniku“, je povzdigovalo slovesnost, ter glasno pričalo o spoštovanju in dobrem srci, ki ga ljudje vedno hranijo do svojih dušnih pastirjev.

V jedernatem govoru je prečast. mnsgr. dr. Šust, kakor okolični dekan, dokazal veliko važnost duhovnikov, v zlasti župnikov v človeški družbi, ter čestital Opencem, da dobé tako odličnega vrlega župnika.

Pri maši in večernici so openski pevci izvrstno peli, da je bilo veselje jih poslušati. Hvala za to gre ondašnjemu zaslužnemu gosp. učitelju, ki jih je tako dobro izuril.

Navzoči so bili odlični gospodje: velečast. g. Hrovatin, openski rojak, častni kanonik, vitez Franc. Jožefovega reda, župnik največje tržaške fare novega sv. Antona, ki ima 42,000 duš; gg. dr. Sloković, Burgstaller, in dr. Lozer, mestni odborniki, in mnogo drugih.

Pri obedu so se vrstile napitnice in živahne narodne pesmi do večera, ki je prehitro prišel. Gotovo ostane dan poštenim Opencem še dolgo v spominu.

Č. g. župniku želimo najboljši vspeh v novem njemu izročenem važnem področju. Na mnogaja leta!

V Gorici, dne 16. aprila.

Velecenjeni gospod!

Podpisani predsednik podpornega društva za stradajoče na Goriškem potrjuje, da je resnično prejel sto in pedeset goldinar-

rekli mu: „Nu, Frče, zdaj se grad vzemi! Zdjaj boš sit, ko imaš vse! Da, da! Vrlo dobro bi nam ti inženiril . . .“ — Misli pa je, da bi se ti prve še kaj drugače z njim menili. Nemara oelo zarentačili bi nad njim: „Poberi se, ti prodrzni Slovenčan! Ovac idi paat po vaših hribih; ne pa, da bi nam tukaj ukazoval!“

Frkova fantazija pa nij, da bi se dala tekoj v kozji rog ugnati, ko kaka šalobarda. Lejte, zdaj se Frk nekako slovesno namuzne — odjenjavi, kakor je spodobno, od dela — i tako-le Lahonom najpreje v miroljubnem duhu odgovori: „Tiho! Jaz ne iščem niti krega niti drugih besedij. Če ste pa le količkaj razumni, stavim, ne vem kaj, da poročete: Frk ima vendar le prav. Nič ne mara pa, da menite, da sem prišel delat vam preglavice. Kikel kokel, gospoda! Prav rad sem na miru povsodi; vendar, kar je prav, tega ne zamolčim. Lejte, gospodje, ne bodemo se tu kaj na progle lovili, tudi ne streljali drug drugemu niti z revolverji niti z igelnicami. Le pameti bodemo pridno izpraševali . . .“

Strela! Ko bi pa Frk to izrekel, na vso moč bi gospodje zaropotali: „Grlo te bolelo, jezik za zobmi! Ti nas bodeš pameti učil, ti, zabiti hribovec?“ — „Križana lesa!“ — misli si sedaj Frk — kar je preveč, še s kruhom nij dobro, i taki mene! Frk se zaradi tega kaj srdito odreže; kajti toliko žal beseda se mu je vendar preveč pod nos pokadila: „Da se vendar! Kaj pa ste vi, gospodje? Vem, da vam hriboveci nekaj vodo kalé. Zato vam nijšo pogodi; vendar so vam njihovi kapusi pa krompir jako po vseči. A naj bode!“

„Kaj nas bodeš ti učil, kako je treba takove reči prijeti, ki nijši še videl na svetu druga od vaših pustih hribov?“

jev, katere je slavna „slovenska čitalnica“ tržaška v družbi s tamošnjim slavnim političnim društvom „Edinost“ kot del čistega dohodka tako sijajno izvršenega koncerta dne 3. t. m. semkaj poslali izvolila, z blagodušnim namenom, da se ta znesek obrne v pomoč stradajočim prebivalcem naše dežele.

Za ta sprelepi dar, sač iskrenega, človekoljubnega delovanja pohvaljenih društev, izreka podpisani najtoplejšo zahvalo ter Vas prav uljudno prosi, da sporočite ta izraz odkritosrčne hvaležnosti tudi slavnemu odboru „Edinosti“.

Z odličnim spoštovanjem

Predsednik:

Pajer.

N. pr.

Velecenjeni gospod Matej Pollich
predsednik „slovenske čitalnice itd.

Trstu.

V Pazinu, dne 16. aprila.

Slavno predsedništvo „slovenske čitalnice“ in društva „Edinost“
Trstu.

Podpisana potrjuje, da sta istinito prišla 150 (sto in pedeset) goldinarjev kakor del čistega dohodka koncerta v gledišču „Fenice“ osnovanega dne 3. aprila 1880, ter se imenovanima društvoma in vsem onim, ki so h tolikemu uspehu pripomogli najsrčneje in topleje zahvaljujeta.

V imenu odbora za stradajoče Istrane:

Fr. Matejčić
predsednik.

S. Berbuč
tajnik.

Na Krasu, dne 18. aprila.

Predpoludne 14. aprila je došel v Sežano iz Opčin c. kr. primorski mestodržec. Z njim je bil c. kr. kotarski glavar sežanski. Starešinstvo repenske županije je napravilo gospodu mestodržcu svoje poklone na ustji repentaborske ceste nad Opčinami. V Sežani tik starega Gradu pred prekrasnim slavolokom odličnim primirnima napisoma: „Dobro došli“ in „Sežancem v čast“ pozdravili so gosp. mestodržca z burnim živio-klicem sežanski župan, z vsemi županijskimi svetniki, vsi duhovniki sežanske županije, vsi činovniki c. kr. državnih urdov in vse druge državne in deželne oblasti. Domača godba je spremila gosp. mestodržca skozi Sežano pred poslopje c. kr. kotarskega sode, kder ga je šolska mladež s petjem cesarske pesni, s trikratno živio-klicem pozdravila. Ljudstva je bilo vse natlačeno po živje Sežani. Sežana je bila praznično oblečena. Toliko slovenskih in avstrijskih zastav nijsmo tamo še nikdar videli. V stanovanju gosp. c. kr. kotarskega glavarja se je predstavilo gosp. mestodržcu vse osebe vseh raznih sežanskih oblasti in gosp. mestodržec je potem obiskal cerkev, in vse urede državne in deželne v Sežani, ogledal je potem novi kal., javni vrt in ljudsko šolo. Brati smo mogli na njegovem licu, da je bil popolnoma zadovoljin. Vmes grmenja topičev je zapustil gosp. mestodržec nekoliko predpoludne Sežano, ter se je odvedel skozi drugi slavolok mej sviranjem cesarske pesni skozi Leškovoje proti Tomaju.

Nad vse ga je zanimalo delo na cesti, ktera se prav zdaj predeluje mej Sežano in Leškovjem. Da so ga tamo delalci srčno pozdravili, razumeva se samo ob sebi, saj v prvi vrsti imajo se njemu zahvaliti, da se ona cesta predeluje, ter da si pri njej marsikak krajcar prisluže.

V Križi, Tomaji v Dutovljah kakor tudi v Krajni vasi so bili napravljene slavoloki s primernimi napisi in povsod je ljudstvo presrečno sprejemalo visocega gosta cesarskega zamenika. V Tomaji in Dutovljah je gospod mestodržec cerkve in šole obiskoval in povsod je svoje zadovoljstvo izrazil. Mej Krajno vasio in Komnom je ogledal na skladnej cesti dela, ktera pa po naših mislih niso kaj srečna.

Došpeši v Komen pred drugo uro popoludne bil je gosp. mestodržec od vsega ljudstva iskreno, presrečno pozdravljen in sprejet. Po obedu v gostilni gospoda Švara, znanega narodnjaka, ogledal je gospod mestodržec cerkev, šolo in razne urede in vmes

„Križem balta! Meni to? — ujezi se Frk v domišljenem pogovoru —, ki sem bil po svetu nemara več, nego vsi vkupe, kar vas je tukaj.“

„Hohoho!“ — zagrmé ti goriški gospodiči.

„Hohoho! ali hehehe! vse enako. Vam se ne bodem odgovarjal, kod sem uže hodil. Jedel i pil sem za svoje novce, kder sem koli bil. Toda: pika! Jaz mariveč to pravim, da bi vas vsi pametni ljudje hvalili, ko bi i vi bili dobri Avstrijci, i da bi Slovincem po pravici kaj privosčili.“

„Saj vemo — kričé oni razjajeni — kde te črevelj tišči, vemo, vemo. A pusti nas na miru. Kaj bi Slovenci v Gorici?“

Frk na to vés nataknen: „Kaj bi? Ej, da je res! Marsikoga izmeju vas znam, čegar oče je na Travniku slovenske žeblje prodajal, i marsikoga mati je žuro i sirkov kruh v Gorico na prodaj nosila!“

„Oh grdoba slovenska! Da ne držiš gobca, gorje ti!“

Frk se pri trtah iz vaega srca zahrohota, res zadovoljen, da jo je Novolatincekom tako zagodel, ter zamrmrá: „Kedor išče, ta najde.“

Nasmijavši se do dobra, otide domov.

„Polonka! Dej, pripravi mi za jutri pražnjo obleko! — Ta vojaski ukaz je izustil Frk z neko opravičeno samosvestjo vedoč, da dober general svojih zapovedij ne ponavlja. Tudi se mu nij treba zdelo, da pristavi, kam da pojde, ali kaj taci rečij. Vendar Polonka je ženska, i vés svet ve, osobito možki, da so ženske grozovito radovedne.

pokanja s topiči in vmes sviranja narodne cesarske pesni je ostavil Komen ter je odpotoval skozi Tomačevico v Stanjel in iz Stanjela skozi Vipavski trg v Ajdovščino. V Komin sta bila napravljena v njegovo slavo dva slavoloka. V Tomačevici in Kobiljej glavi po eden, v Stanjelu pa dva prekrasna slavoloka.

Povsod se je mogel gospod mestodržec prepričati, da to letos po nesreči uimog zadeto ljudstvo gori za cesarsko bišo, ter da presvitla habsburška krona nema boljših podložnikov od kraških.

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Za gotovo se pripoveduje, da pojde cesar s carjevičem prestolnim nastopnikom početkom meseca septembra k vojaskim vajam na Gališko, i da ostane dva dni v Levovu.

Pod cesarjevimi prvostadstvom je bil 11. t. m. ministerski zbor, v katerem so se sklenole nekatere promembe brambene postave.

V poslankej zbornici je bila predzadnji ponedeljek končana generalna debata. Govorila sta ta dan še minister vojaštva i grof Taaffe; poslednji je zopet povdarjal enakopravnost vseh narodov, kar je centralistom jako nevšečno bilo. Glavna govornika sta bila Herbst in knez Czartoryski; prvi je svetoval, naj se ne preide na špeciialno debato, drugi pa je to predlagal i predlog poslednjega je bil skoraj soglasno sprejet. V špeciialno debato se je 160 govornikov vpisalo; ako bi vsi govorili, potem sam Bog ve, kedaj bi bilo konec besedovanja.

Jako važna seja je bila predzadnji vtorek. Vlada je namreč, kakor vsako leto, tako tudi letos zahtevala 50,000 dispozicijnega zaloga, a dr. Herbst je v imenu centralistov izrekel, da tega zaloga ne dovolj i da s tem izreče vladi nezaupanje. Poslanec Groholski pa je rekel, da dovolitev dispozicijnega zaloga s politiko nema nič opraviti. Grof Taaffe je potem vstal ter govoril: „Uže Skene je leta 1870 izrekel, da je dispozicijni zalog državna potreba, če tudi ima opozicija z odbitjem ugodno priliko, vladi nezaupanje izreči. Ako se mi dispozicijni zalog dovoli, rabil ga bom za lastno brambo.“ Pri imenskem glasovanju se je dovolitev dispozicijnega zaloga z 154 proti 152 glasov odbila. To je osupnolo vso zbornico in galerije. Levičarji so začeli vriskati, Herbst je od samega veselja skočil sredi zbornice, kričal i se vedel in vil, kakor bi bil zbesnel. Hrup je bil tak, da ni bilo mogoče zborovati, klici, naj se seja konča, bili so brezvspešni, ker se ni moglo dotrditi, ali je večina za to, ali ne. K sreči desnica nij zgubila glave. Nikakor ni hotela tega izida spoznati za tacega, ki vladi izrekuje nezaupanje, da bi zaradi njega ministerstvo moralo odstopiti.

Zato se je sklenolo, naj se seja nadaljuje. Ni se čuditi, da so zmogli centralisti, ker se 26 poslancev federalistične stranke seje ni vdeležilo, centralisti pa so vse svoje skupaj zbornali. Če tudi so bili nepričujoči telegrafično vabljeni, naj gotovo pridejo v sejo, vendar niso slušali nujnega vabila, i to nemarnost moramo ostro grajati. Če tudi je odbitje dispozicijnega zaloga grof Taaffe sam nekoliko zakrivil z njegovo neodločnostjo, vendar je bila dolžnost vsacega uda federalistične stranke vdeležiti se tako važne seje; premala vdeležba je kriva, da je dobila nasprotna stranka v roke orožje, katero dobro porabi v gosposkej zbornici, pri svojih privržencih na dvoru i sploh v javnem življenju i menjenju

Dobrih nastopkov to nikakor ne more imeti, i kedo nam more biti porok, da ne bode imelo slabih? „Neue Fr. Presse“ je takoj poročila, da je grof Taaffe odstopil, od drugih strani so se imenovali uže novi ministri, mej njimi Hohenwart, i — Bog nas varuj! — tudi Schmerling. — Ta zapletka, ko to pišemo, ni še rešena i za gotovo vemo, da se ministerski zbor, h kateremu je bil tudi minister Horst iz Gorice poklican, s to zadevo peča.

Zamolčati ne moremo, da povsod slišimo veliko nevoljo nad poslanci, ki svoje dolžnosti niso spolnili i ta nevolja je gotovo opravičena, kajti ljudstvo uže teško pričakuje boljših dni, oetbe iz dolgoletnih stisk i krivic.

„Kam pa pojdeš?“ — vpraša Polonka z ueustršenim povdarkom.

„Aj, aj!“ — popraska se Frk za ušesom, i valed tega se mu primerno zazdi, vojskoga suknujo sleči, ter prav civilno i krotko nadaljevati: „Zlata Polončica! Vem, da si dobra Avstrijka . . .“

Ko Frku zaigra lisjak iz oči, odgovori Polonka: „Ženske menda nijšo za to, da bi politiko uganjale. Vendar menim, da sem poštena državljanka. Toda nekaterim, sosebno kmečkega stanú, se tudi nič kaj ne priliga, ako preveč politikujo . . .“

Udarec na Frka; a mož, če ima le količkaj možjan pod klobukom, nij, da bi se zato ustrašil pred žensko, naj je še tako jezična i dovtipna. Na vse zaduje — misli si Frk — ženska je vendar le ženska. Ta premislek mu dá novo moč i plemenitost. Pa, ali nij sveta reč, da vzvišenost, po moči kaj žrtovati za domovino?

„Prašala si, kam pojdem? Nu, vedi: Samega cesarja pojdem gledat, i to tudi po glavarstvenem odloku.“

„Glavarstveni odlok le to želi . . .“

„Vem sicer, da ti nij zmerom po godi, kedar stopim iz hiše; vendar takrat je druga. Vse, kar more, pojde jutri v Gorico, i župan Frk da bi ta dan doma prečepel? O Polonka, raji me koj pokoplji. Saj me imaš še kaj rada, kali?“

„Vse prav, ali . . .“

Salomenski: ali! — misli si Frk, vendar tako, da obdrži usta na smebljaj.

Polonka pa na dalje: „Tri dni bi te ne bilo nazaj. Kedo bo vladal 50 delancev meju tem? Saj nij menda, da moraš tudi

Na mesto Slavija, ki je bil imenovan skupnim finančnim ministrom, izvolila je peštanska zbornica za svojega prvosestnika poslance Pechy-ja z 172 glasovi zoper 62 glasov.

V Zagrebu je finančni vodja David ukazal sneti hrvaški grb znač njegovega urada ter na njegovo mesto nataknoti madjarski. Mestni župan Mrazovič mu je nezakonitost očital i rekel, da on ne prevzame nobene odgovornosti za nastopke, ki bi utegnoli iz tega nastati. Ljudstvo je zelo razdraženo.

Pogodba mej Avstro-Ogersko in Srbijo zastran zidanja železnice je bila 8. t. m. na Dunaji podpisana. Srbija se je zavezala, da v 6 mesecih dobi dovoljenje od skupščine; Avstrija pa je o bulgarskem prašanju sprejela serbske predloge. Zastran mosta mej Zemunom i Belgradom se Srbija dogovori pozneje z ogersko vlado.

Kupčijska pogodba mej Avstrijo i Nemčijo se je podaljšala do 30. maja 1881.

Tuje dežele.

Vedno bolj se razodeva trohljivost berlinske pogodbe in očito je, da ne bo dolgo, ko se bo zopet kri prolivala. Vzlasti je stanje v Rumeliji nestrpno. Uže posebna, nenaravna razmera te dežele k bulgarske kneževini in ostanjkom turškega posestva v Evropi provzročuje težnje, katerih nikoli nobena vlada ne bo mogla zadušiti, pa naj dela, kar hoče. Bulgarsko ljudstvo teži po zedinjenju z Bulgarijo i muhamedani imajo vero, da jih turška vojska prej ali slej zopet spoji s turškim cesarstvom. To je vzrok, da se Bulgari i Turci zdaj še veliko bolj sovražijo, nego so se poprej, ko je še Turčija tu gospodovala; obe stranki hočete vladati, obe ste nezadovoljni, zato ni nobenega reda, veden prepričani, vedni boji so; ubožstvo raste pri tacihi razmerah od dne do dne; ščuvanje od znotraj i zunaj je toliko, da ena vest pobija drugo. Vradniki se danes jemljejo v službo, jutri odstavljujejo, celo knez Vogorides se je uže naveličal svojega prestola, ker vidi, da mu ni mogoče v deželi reda napraviti. Turška vlada neti razpor, ker bi rada vzbudila vatajo v tej deželi i pri tej priliki Rumelijo spojila s Turčijo.

A temu je zdaj prepozno i čas ni več tako daleč, ko se Rumelija spoji z Bulgarijo ter vresniči Sanstefansko primirje. Nova vlada na Angleškem gotovo pospeši, da se turški vpliv tam zaduš i deželi svoboda i bodočnost zagotovi.

Tudi na Bulgarakem so javne zadeve še jako zmedene. Turci tam ne dajo ni miru, ni pokoja. Turške roparske čete napadajo, vzlasti na mejah, mirne prebivalce. Ti roparji imajo glavno gnezdo v Dobruči tako, da je bila bulgaraka vlada primorana obrniti se do rumunske vlade i zahtevati, naj Dobručo očisti teh divjakov.

Bulgarski knez je 4. t. m. narodno sebranje odprl. V prestolnem govoru je mej drugim to-le rekel: Ker poznam čutila globoke hvalečnosti mojega naroda do carja rešitelja, i ker sem bil prepričan, da spolnim željo mojega naroda, zato mi je bila sveta dolžnost popotovati na Rusko, da njegovemu veličanstvu o preliki pomenljive slovesnosti 25 letnega slavnega, na dobrotah tako obilega njegovega vladanja posebno proti nam Bulgarom, izrečem naše veselje i čestitke. Pri tej priliki sem izročil carju rešitelju album in razne narodne izdelke, katere sem dobil od prebivalstva. Njegovo veličanstvo car je vse to sprejel s ganjenim srcem, i večkrat mu je naročeval, naj izrečem bulgarskemu ljudstvu nespremenljivo njegovo naklonjenost; veseli me, da morem v tem slovesnem trenutju to naročilo naznaniti vam, gospodje poslanci.

Sijajni i prijateljski sprejem, kakor tudi velika ljubezen i sočutje, katero je kazal car do naše domovine, vse to mi je pričalo, kako ljub i drag je carju rešitelju bulgarski narod i kako tesne vezi vežejo bratski ruski narod na Bulgare.

V Kuršumlje in Vranjo je pridrl 3000 oboroženih Arnavtov; strahovito so tam razsajali, plenili, požigali i morili. Poslali so se sicer vojaki zoper to divjo četo, ali kaj more to koristiti po izvršenih grozab. Tam doli na vshodu je začela osoda koračiti z naglim korakom. Evropa ne bode mogla več mirno gledati tega, kar se ondod godi. Da bo pa mogoče red napraviti i narodom po človeški živeti, mora se konec storiti turškemu gospodarstvu v Evropi, vsa druga zdravila nič ne pomagó.

ti povsod biti, kder se ljudje shajajo? Presvitli cesar to ne bodo pogrešali, da, še rekla bi, da bi ti zeló zamerili, ko bi zvedeli, da tako zanemarljavo gospodarstvo, ko te je doma tako silno treba. Da, da! zamerili bi ti!

Kedo naj bi imel še kaj zdatne moči v jeziku zoper takove točke? A Frk nij mevža, temveč mož. Ko meni pes, da ima uže lisačo, ta koj naj stran šine, očes nekako: va banque!

Vse, kar morem, storim. — Frk izdere zadnjo točko: „Hm! ali si pa pozabila mojega prednika Jurca, ki nij dal razprostreti zastave, ko je bila imenitna svečanost cesarska? Dobil je tako po nosu od sgoraj, da so ga celó njegovi podpiralniki zapustili. Kajti tako je to, kakor mi je pravil naš učeni gospod tajnik, da je neki Rimljan zapel:

„Dokler se v sreči živiš, prav dosta imel boš prijateljev;

Kader zmrachi se nebo, samši ostanesh gotov.“

„Nu, Bog obvaruj“ — spregovori vsa ganjena Polonka — da bi ti jaz kako nesrečo nakopala na glavo. Le idi, a podvizaj se zopet domov!“

Frk se je toraj zopet prepričal, da niso ženske tako grozno svojeglavne i nevséčne, kakor bi kedó mislil; le treba znati ž njimi, kako i kaj. Treba je, najti prave točke, ki kaj velja. Utajivši veselje ponosnega zmagovalca, otide na dvorišče, hlapcem delit ukaze za jutrišnji dan, i ko tam zapoje petelin:

Kikeriki!

postane Frk naenkrat poet, i navdušen pristavi na glas:

„Lahonom na kosti!“

V nekaterih krajih Turki celo z vstajo preté v zahodnje kraje so se morali poslati vojaki, da ukroté uporno drhal.

Turško-črnogorska pogodba je sklenena i podpisana. Vsled tega je turška vlada izdala proglas prebivalcem onih krajev, katere imajo dobiti Črnogorci, naj se ne upirajo Črnogorcem. Tistim Turkom, ki se hoté izseliti, dade turška vlada zemljišč v Pristini i Bitoliji. V Skadru bodo pričujoči vseh velevlastij konzuli v tistem času, ko se bode izročalo novo ozemlje Črnegori.

V italijanskem parlamentu je bil po dolgem parlamentarnem boju za prvosestnika izvoljen poslanec Cappino z 155 glasovi proti 74, katere je dobil Zanardelli.

Mej Rimom i Berlinom so uže dolgo dogovori zastran pravice katoliške cerkve. Pruska vlada je pred nekaterimi leti prišla navskriž s katoliškimi škofi, ker je katolikom ovire delala. Ker so se škofi ustavljali krivicam, odstavila jih je ona in iz dežele izgnala. Zdaj gre zato, da se škofi zopet nazaj pokličejo. Pruska vlada neki zahteva, naj se škofi pismeno obrno na cesarja, i naj ga prosijo, da jih pomilosti i na svoje sedeže nazaj pokliče.

Na Ruskem Loris Melikov izvršno dela. Trdnjave in ječe spraznuje in z vsemi ujetniki človeški ravna. Njegovo geslo je: ostra pravica zoper hudodelce, nagla svoboda nedolžnim.

Na Španskem je bil obešen Otero, ki je na kralja streljal. Na Francoskem se je začel hud boj mej duhovščino in vlado. Škofje zahtevajo, naj vlada prekličé dekrete, katere je izdala zoper samostane i njih zavode; pariški škof pravi, da bi izvrševanje teh dekretov prozvalo boj mej zakoni in vestjo ter bi nastale notranje zmešnjave. Tudi papežev tajnik, kardinal Nina je uže poslal v Pariz protest zoper omenjene dekrete.

Razmere mej Francijo i Rusijo, ki so bile zbog dogodjaja Hartmannovega skoro neprijateljske, zboljšale so se zopet in ruski poslanik knez Orlov se vrne zopet v Pariz.

Na Angleškem so liberalci sijajno zmagali pri volitvah v parlament. Imajo okoli 100 glasov večine. Navdušenje je mej ljudstvom jako veliko. Gladstone dobiva čestitke od vseh krajev, ne le z angleškega kraljevstva, temveč tudi iz drugih držav. V Londonu ga slovesno sprejmó; njegovej ženi poklonijo velikansk šop iz cvetic vsega sveta, njemu pa podarijo, kočijo i konje, s katerimi ga s kolnice v mesto pripeljejo. Liberalni časniki zahtevajo, da mora on biti prvi minister. V necem govoru je Gladstone ostro označil Beakonsfieldovo vlado z besedami: „Od nas je ta vlada podedovala 60 milijonov letnega prebitka, zapustila pa je nam 80 milijonov primanjkljaja.“

Na Avfganskem se Angležem vedno slabše godi; vsa dežela je prišla za orožje.

Pravila

„Gospodarskega društva v Škednju.“

(Dalje).

Bilanca.

§. 17. Konec meseca decembra vsacega leta sestavlja se račun po knjigah in dela se bilanca to-le:

Spisujejo se v aktivo posojilnice: gotovina v denarju, terjatve, vrednostne listine po dnevnem kurzu, premakljivo in nepremakljivo premoženje po natančni cenitvi; v pasivo pa: vrednost deležev vseh družabnikov, dolžne svote raznim upnikom i. t. d., primerja se potem aktivo s pasivo i konečno se pokaže, koliko je društvo v prešlem letu dobilo ali zgubilo.

§. 18. Ravnateljstvo mora to bilanco objaviti vsem udom najdalje do 1. marcija, t. j. 2 meseca po sklepu računov, ob enem pa tudi natančno dobro motivirano sporočilo o stanju društva s potrebnimi nasveti i. t. d.

§. 19. Družabniki imajo pravico to bilanco in vse knjige pregledati in ravnateljstvo jim mora na zahtevo pokazati, kar se tiče računov; razen tega voli občni zbor izmej udov tudi 3 pregledovalce računov, ali cenzorje, ki imajo nalogo, pregledati natančno letne račune in vse knjige, in račune ali potrditi ali pa zavrniti z opazkami. — Dolžnost pregledovalcev je tudi, da sporočajo občnemu zboru, kako so našli račune in stavijo tudi račune zadevajoče predloge.

§. 20. Kako se ima ravhati z dobički?

Kar ostane čistega dobička, pripada k fondu, dokler ta fond ne naraste na 10,000 gold.

Kako ravnati z fondom, kadar enkrat uže doseže 10,000 gld. o tem veljavno sklepa občni zbor družabnikov.

§. 21. Občni zbor družabnikov pa ima pravico, porabiti od letnega dobička en del za povzdigo kmetijstva z raspisovanjem daril za nasajenje in požlahtnjenje sadnih dreves, trt, napravo dobrega vina i. t. d. v zmlisu §. 2, lit. b) teh pravil.

Uprava društva.

§. 22. Občni zbor izvoli ravnateljstvo.

Ravnateljstvo zastopa društvo v zmlisu §. 19 postave od 19. aprila 1873 in obstoji iz 9 članov, namreč iz ravnatelja, tajnika, denarničarja in 6 odbornikov. Ravnateljstvo je voljeno za 1 leto. — Občni zbor voli vseh 9 odbornikov, ti pa izmej sebe ravnatelja, tajnika in denarničarja.

§. 23. Ravnateljstvo podpisuje za društvo tako, da dva njegova člana pripisujeta svoji imeni k firmi, ali napisani, ali pa s timbrom natisnjeni.

§. 24. Ravnateljstvo rešuje vse društvene zadeve v sejah, katerim predseduje ravnatelj, ali pa najstarejši odbornik, če je ravnatelj zadržan.

Da so seje veljavne, mora biti nazočih najmanj 5 odbornikov in da obvelja kak predlog, mora zanj glasovati absolutna večina nazočih. — O sejah ravnateljstva se vodijo natančni zapisniki. — Odborove kakor tudi sklepe občnega zbora razglašá ravnateljstvo s posebnimi oznanili, nabitimi v pisarni društva.

§. 25. Ravnateljstvo je odgovorno društvu za natančno poslovanje, ono mora skrbeti, da so knjige vedno v redu, kakor to

zahteva trgovski zakonik in da bode denar, vrednostni papirji in druge listine varno naložene, oziroma skranjene.

§. 26. Ravnateljstvo dovoljuje posojila na osebni kredit, presoja podane menjice in druge zastavljene reči.

§. 27. V dvomljivih in pravnih stvarih ima pravico, postaviti za društvo pravnega zastopnika.

§. 28. Konec meseca decembra sklepa ravnateljstvo račune in jih predloži najdalje do 1. marcija občnemu zboru.

§. 29. Ravnateljstvo zastopa društvo proti tretjim osobam, sklicuje občne zbere in odloča dnevni red pri njih.

§. 30. Za opravljanje posla ne gre ravnateljstvu nobena plača, razen če mu hoče občni zbor dati kako nagrado.

Ravnatelj

§. 31 sprejema vse spise došle na posojilnico, odkaznje k plači vse stroške in podpisuje s tajnikom vred vse spise, katere pošilja društvu svojim udom ali tretjim osobam in uradnjam.

Če je ravnatelj zadržan, ga o tem namestuje najstareši odbornik.

Tajnik

§. 32 vodi društvene knjige, vpisuje društvenike v društvene matice, katere ima sploh v svoji skrbi, kakor tudi vodi zapisnike pri odborovih sejah in občnih zborih. — Pisma podpisuje s predsednikom vred. — Vsak mesec mora poročati odboru o denarnem stanju društva.

Denarničar

§. 33 oskrbuje vsa denarna opravila društva, sme pa le po ukazu ravnatelja sprejemati in izplačevati denar. — Denarničar vodi dnevnik ali denarno knjigo, pa jo mora vsak mesec skleniti in oddati tajniku, da ta iz nje prenese dohodke in stroške v glavno knjigo. — Oba skupaj, tajnik in denarničar sestavita konec leta bilanco. — Denarničar je porok za denarnico, h kateri imata on in ravnatelj skupaj ključa.

Občni zbor.

§. 34. Redni občni zbor sklicuje ravnateljstvo enkrat v letu in sicer saj do 1. marcija, do kadar mora biti končana bilanca. Izvanredni občni zbori se sklicujejo, kedar to zahteva najmanj 20 udov pismeno in ob enem naznanjajo ti udje, o čem se mora razpravljati. — Občni zbor mora ravnateljstvo osem dnij poprej razglasiti s posebno okrožnico do vseh udov in po kakem časniku.

To naznanilo ima obsegati dan, uro in kraj občnega zbora, in pa dnevni red.

§. 35. Občnemu zboru predseduje ravnatelj, ali pa uajstarejši odbornik.

§. 36. Glasovati na zboru ima pravico vsak ud. — Vsak družabnik pa ima lahko tudi več glasov, in sicer tako-le: Kedor ima 1 delež ima 1 glas, kedor ima 5 deležev ima 2 glasa, kedor jih ima 10, ima 3 glase, za vsakih nadaljnih 10 deležev ima vsak družabnik le še po en glas več, torej kedor ima 20 deležev, ima le 4 glase, kedor ima 30 deležev le 5 glasov i. t. d. — Kedor želi porabiti svojo pravico na občnem zboru, mora si vzeti pri ravnateljstvu legitimačni list, na katerem je naznanjeno stevilo glasov, za kolikor ima glasovati. — Za skupne in nedoletne osebe glasujejo postavni pooblaščenci. (Dalje prihodnje).

Domače stvari.

Tržaški mestni župan je odboroma društva „Edinosti“ i tržaške Čitalnice z dopisom od 14. t. m. št. 201/P gorko hvalo izrekel, ker sta mu izročila iz dohodkov zadnjega koncerta 214 gold. za uboge tržaškega mesta in okolice.

Odbor za stradajoče Istrane v Pazinu je do sedaj nabral 6448 gold. 97 kr. v gotovini, 50 koecev, 400 kil. repe in zelja, 2311 kil. krompirja, 4700 kil. žita, 455 kil. moke, 4039 kil. sočivja in 1 zaboj stare obleke.

Ako se pomisli, da je ravno v onih kronovinah, v katerih se je največji del one svote nabral, tudi slaba letina, kakor n. pr. na Notranjskem in v Slavoniji, pripoznati se mora, da so imenovane svote v gotovini in živežu lepe, nepričakovane. Odborov klic na pomoč nesrečnim bratom nij bil torej klic upjočega v pustjnji, znani izrek „Slovan povsod brate ima“ nij prazna beseda. In da bode to na tužnega, od brezvestnih ljudi odvisnega Istrana jako ugodno upljivalo, ko sprevidi, kde so njegovi pravi prijatelji in njegovi bratje, to je brezdvomno. Res je, da je še mnogo njih, ki ne vidijo pijavk, katere vsak dan njih kri pijejo, dosti zaslepelih pri zdravih očeh, kojim ptujci njih kruh delé in se jim vsled tega uklanjajo in dobrikajo, toda tudi v Istri zarja poka.

Iz Sežane smo prejeli te-le vrstice: V sredo 14. aprila t. l. je posetil živo našo Sežano primorski mestodržec. Sprijetje je bilo srčno, vzvišeno, kakor je spodobno cesarskemu zameniku. On se je mogel prepričati, da imade pod svojo oblastjo udano ljudstvo, kteremu v zvestobi do visoke cesarske hiše ni skoraj para v širnem cesarstvu.

Drugi dan potem je ostavil vredne svoje ovčice naš vele-prijubljeni duhovnik Fran Matičič. On je sicer malo časa meju nami bival, ali v tem kratkem času si je znal se svojo vlnudnostjo, prijaznostjo, se svojo gorečnostjo za narod i božjo službo, se svojo krščansko ljubeznijo, pokornostjo in udanostjo pridobiti vsa srca vselike župe (tare) sežanske. Mi nemoremo drugo, nego da mu k odhodu zaviknemo trikratni srčni „živel“, ter da mu želimo v novem njegovem složbovanju v sosednej Preloki vse dobro s prošnjo, naj naše žive Sežane nikdar ne pozabode. Mi ga ohranimo v najboljšem spominu.

Hrvaški zastopniki v peštanskim zboru, kakor tožijo „Narodne Novine“, obravnav se večidel ne vdeležujejo. Vzrok tega, pravijo, je ta, ker ne znajo madjarskega jezika. Priporočá se tedaj vsem zastopnikom, ki so brez dvombe jako daroviti ljudje, naj se učé madjarsčine. Mi smo tega menjenja, da bi drugi nauki še koristniši bili.

Srbsko društvo v Trstu. Te dni smo dobili *Pravilnik srbskog društva u Trijestu*, katero se je zadnje dni tukaj ustanovilo. Podajemo iz njega to le:

§. 2. Društvena je svrha ponka i zabava.

a) Pouka se sastoji u učenju srbskog jezika i književnosti, tumačenju i predavanju srbske povjesti; pa u govorima, pismenim sastavcima, i u svemu onome što smijera da se Srbin narodno izobraziti.

b) Pod zabavom se razumijeva: besjede, pozorišne predstave, šetnje po okolicama varoši Trijesta, i združne igre u stanu društveneme (izključujući samo svaku igru karata).

§. 3. Društvo će se služiti u pisanju samo ćirilicom.

Iz teh paragrafov se vidi, da je društvo strogo srbsko, i §. 5 določa še, da more biti „rješavajući član samo onaj član, koji pripada srbskoj narodnosti.“ — Mi želimo društvu najboljši vseh.

Zagrebsko gledališče zaprto nemščini. Hrvaska vlada je izdala opravilni red za zagrebsko igrališče. Po tem opravilniku se imajo dajati dramatične predstave in opere v hrvaškem jeziku. Ako bi pa ne bilo dosti hrvaških moči za opere, sme se peti italijanski, ali francoski; nemški je prepovedano.

Goriška čitalnica, kakor poroča „Soča“, v kratkem priredi v prostornej dvorani „pri zlati zvezdi“ velik koncert v dobrodelen namen. Sodelovala bo tudi slavnoznanca pevska dvojica, gosp. Fran Grbic i njegova soproga.

Odlikovanje. 6. t. m. je sezanski okrajni glavar slovesno izročil zlati križec za zasluge vrlemu našemu rojaku, gosp. Alojziju Abramcu, ki se je kakor ud e. kr. sezanske okrajne cenilne komisije se svoje marljivosti i zvedenostjo pridobil velike zasluge.

C. kr. dvorno kobilišče v Lipici na Krasu bode praznovalo na binkoštno nedeljo 300 letnico svojega obstoja. To kobilišče je ustanovil vladar Notranje Avstrije Karol, ker so kraški konji od nekdanj jako sloveli.

Laški pesnik Cavalotti je prišel 14. t. m. v Trst, in 16. se je imela njegova igra „La sposa di Menecele“ igrati; 15. pa ga je policijski vodja prijazno k sebi povabil ter mu razodel, da mu bivanje v avstrijskih deželah z ozirom na javni red ni dopuščeno. Zoper to naredbo se je smel Cavalotti v treh dneh pritožiti, ali rečeno mu je bilo, da se igranje njegove igre prepove, ako pritožbo vložiti i gledališče zapre. Zatoraj Cavalotti ni vložil pritožbe ter je 16. t. m. Trst zapustil. Igra se je potem igrala, ali občinstva ni ogrela. — Cavalotti je kazal pri mnogih prilikah sovražstvo do Avstrije, zato ga je policijski vodja odpravil iz države, katero sovraži. — Če je s tem duhove pomiril, ali razdražil, o tem ni treba govoriti.

Znan domači slikar gosp. S. Ogrin, stanuje zdaj v Rimu via Rasella N.º 21, piano III in izdeluje tudi tam vsakovrstne slike po klasičnih obrazcih. — Priporočamo gospodom duhovnikom in tudi posvetni gospodi, če imajo kako krasno slikarsko delo v naročbi, naj se obrnejo do omenjenega gospoda, ki je prav umetnik.

„Edinost“ in „Indipendente“. Zadnje saboto ob enej popoldne je nesel eden izmed naših dveh urednikov nekoliko rokopisa v Lloydovo tiskarnico; rokopise je imel v žepu, v desnej roki pa do petnajst časnikov: nemških, hrvaških, srbskih, čeških i. t. d. italijanskega mej temi ni bilo nobenega. Kar naglo ga je ustavil nek policaj na trgu Ponterosso z besedo: „Indipendente!“ ter mu začel preiskavati „neindependovske“ liste. Potem je rekel: „Escuse signor, credeva che sia „Indipendente“. Da je naš urednik pri tej priči zvedel, da je moral biti ta dan „Indipendente“ zaplenen, tega ni treba praviti, ali da je precej potem opazil gospode z visocimi pinami, ko so sprehajali se po korzi in v obeh rokah (ne enej) nosili „Indipendente“ i da jih noben policaj ni ustavljal, to pa je treba opomniti.

Razne stvari.

Ruske cesarice zdravje se je tako pohnjšalo, da so zdravniki izrekli, da ni več zdravila za njo; tudi kneza Gorčakova ure so štete, zapuščajo ga vedno bolj moči in vsak hip se pričakuje njegova smrt. On je sedaj v 82. letu svojega življenja i bil je 24 let ruski državni kancler.

Književnost. Dobro dé srecu pravega Slovana, ako čita brošurico, katero je spisal gosp. Ilija Guteša, vrli južno slovaški rodoljub v Zagrebu. Mož nam je govoril v tej brošuri, ki se zove „Upoznajmo se“ prav iz srca. On zametava in hudo šiba posebno ono mržnjo mej Srbi in Hrvati, katera ima svoj temelj v verstvu. Staroverec sovraži katoličana in katoličan staroverca, akopram sta po rodu oba brata. Ta raspot prav dobro uporabljajo sovražniki Slovanstva, da nas vladajo pod gaslom: „divide et impera“. Gospod Guteša pravi, da bi morali mej južni Slovani jenjati neumni mejsobojni prepri; v ta namen bi se morali sklicati shodi v Ljubljani, v Zagrebu in Belgradu, da bi na takih shodih odlični možje pogovarjali se in sklepali, kako je postopati, da pridemo do zaželene edinosti v vsakem obziru. — Mi se s to idejo toliko bolj strinjamo, ker vidimo in skušamo tukaj v Trstu, kako se Srbi odtegnjejo od nas Slovencev celo tukaj v Trstu, kder bi vendar mej Slovani morala vladati izgledna vzajemnost. — Da so pa tukaj Srbi vsega krivi, to je več nego dokazano; bili so pred leti skoro vsi bolj odlični Srbi udje „Slovaške čitalnice“ in Slovenci, akopram v ogromni večini, dajali smo jim v odboru in povsod prednost; v kljub temu pa so osnovali zdaj svoje „izključljivo srbsko“ društvo in tako pokazali, da nočejo z nami nobene vzajemnosti. — Gospodom osnovelem onega društva v

prvi vrsti, pa tudi vsem Slovencev priporočamo to knjigo, ki stane le 30 soldov, in se dobi pri gosp. pisatelju, Iliju Guteši v Zagrebu.

Cetinje prestane biti črnogorska prestolnica; nova prestolnica ima postati Danilovgrad.

Obešenec je ozivel. V Rabu na Ogorskem je bil zadnji teden obešen nek Takacz, ker je lani zaklal dve ženski. Obešenca so z vešal odrezali i prenesli v mrtvašnico, a tu so zapazili, da ni mrtev. Zdravniki so ga preiskali i našli da mu rabelj ni zlomil tilnika. Obešenec je 24 ur živel, potem pa umrl.

Da se Madjari malo uče, to je znano, da pa še obešati ne znajo, to pa je uže kaj posebnega.

Naseljniki v Bosno. Ni še dolgo, kar se je naselilo nekoliko Tirolcev v Bosni. Zdaj pa se pripoveduje, da se k malu naseli nekoliko kmetov iz Würtemberga okoli Novega na Uni. Nekateri Würtemberčani so namreč tam nakupili okoli 600 orahov zemlje, za katero so platili le okoli 160 gold. Ako se bode tem naseljnikom po volji godilo, pridejo za njimi še drugi, tako je pisala „Wiener Allg. Zeitung“. To je „Drang nach Osten“, na kateri bi morali južni Slovani posebno pozornost obračati. — O nemškem mostu do Adrije se uže vsak dan govori i piše i na Primorskem se moramo uže boriti zoper nemške kulturtraegerje, ki se naslanjajo na Bismarka ter zaničljivo ozirajo na Slovane. Če ne bomo bolj pazljivi i se ne bomo bolj brigali za novo pridobljeno slovaško Bosno, utegnó se tudi tam vgnjezditi Nemci i delati nemški most na vshod. Tam si Nemci trebuh napasó, mošjno napolne, a srca ne bodo imeli za deželo, ampak za pruski trebuh.

Gladstone o zunanjej politiki. Nek dopisnik v zunanje časnike se je pogovarjal z Gladstonom, katerega stranka je na Angleškem pri volitvah v parlament tako sijajno zmagala; on pripoveduje o tem to le: Gladston je rekel: „Kriva misel je vera, da bode politika velike liberalne stranke o vshodnjem prašanji ruskim pridobitvam na vshodu ugodna. Nikoli ne razsojem tistih trdnjav, ki so v resnici trdnjave zoper to; ali Rusiji so za bodočnost v roko delali i žalostna sredstva so jim rabila. Očitali so mi, da sem hudoben, ker sem se vtaknol v avstrijske zadeve. Nisem bral vsega, kar se je o tem pisalo; mogoče, da vse ni resnično. Jaz poznam razloček mej prejšnjo i sedanjo svobodoljubno avstrijsko vlado. Ni mi na misli, da bi zanikal zasluge posameznih avstrijskih vlad za napredek, ali v zunanjej politiki nemam zaupanja do njih. Jaz sovražim Meternihovo ime, da, trikrat pravim, jaz sovražim vse, kar kolikor toliko spominja na sistem vmešavanja v zadeve narodov, ki se prizadevajo za svobodo. Naj se pušča, da si tam doli osvobojeni slovaški rodovi sami svojo bodočnost vtirde, ali njihovih dežel naj si drugi ne lasté. Kdor ve, kaj pomenja angleška beseda „hands off!“ (roke strani), pozna mojo politiko. „Hands off!“ pravim še enkrat. Kar sem zadnjič o avstrijskej zunanjej politiki rekel, to je bila moja dolžnost. Jaz sem pes čuvaj, ki laja. Dober pes čuvaj mora storiti svojo dolžnost. Nisem rekel, da je vse tako, utegnó se pa tako zgoditi. Pes čuvaj svari. — K meni naj se ne hodi s krinko na obrazu; ni, da bi se monlo vse tako pripetiti, ali jaz sem pes čuvaj, ki laja. Ponavljam: Jaz čislam, jaz spoštujem svobodoljubje, domoljubje avstrijskega ljudstva in vsake svobodoljubne avstrijske vlade, ali „hands off!“ od družih svobodnih ljudstev vlastine i njih dežel. Govori se o nemško-avstrijskej zvezi in angleškem pristopu k njej, pa vedeti bi trebalo še veliko več, predno se lehkomišljeno kaj podpiše. Kar sem govoril v spisu „Friends and foes of Russia“ (prijatelji i sovražniki Rusiji), o tem nemam nič več pristaviti, taka je bila vsikdar moja politika.“

Koliko stanejo volitve v angleški parlament. Preračunilo se je, da kandidatje v angleški parlament pri vsakih volitvah potrosijo nad 20 milijonov goldinarjev. Letos je potrosil Gladstonu nasprotni kandidat nad poln milijona, pa je pri vsem tem sijajno — padel. Ta nasprotnik je vojvoda Buccleh, sila bogat mož, ki je 200 novih hiš zidal ubogim, da jim je pridobil volilno pravico i da so njemu glasove dali. Zmagó Gladstonova je pri tacih okolinostih toliko sijajniša ter je provzročila mej liberalno stranko nepopisljivo veselje i navdušenje, konservativce pa je strašno potrla. Ta za angleško državo jako zaslužni mož je učkal veselje, da bosta v parlamenta ž njim vred sedela oba njegova izvrstna sinova; posebno hvalijo mlajšega, ki je po svojem očetu podedoval vse dobre i lepe lastnosti.

Istocy i barski judje. Znano je, da je v ogerskem državnem zboru poslanec Istocy hudo govoril zoper judje i nasvetoval, naj se naseló v obečanej deželi. — Barski judje so mu vsled tega poslali pismo, v katerem ga porogljivo prosijo, naj jim priskrbi vožnje liste za polovico cene do Jeruzalema. Gospod Istocy jim pa je takoj po brozjavu odgovoril, da jim z velicim veseljem rad preskrbi vožnje ne le za polovico plačila, temuč celo brez vsega plačila, ako mu hočejo dati poroštvo, da se iz Palestine nazaj ne vrno.

Oproščen rob. Te dni je ruski cesar sprejel ruskih železnice kralja, prevzvišenega državnega svetnika Petra Gubonina, ki se mu je zahvalil za nek znamenit dar. To ne bi samo ob sebi nič posebnega bilo, da ta mož nekdanj nij bil rob v notranjej Rusiji. Ko je vsemogočna carjeva beseda odpravila robstvo v Rusiji, kmalu je postal ubogi pa razumni rob Gubonin trgovec, potem podjetnik pri železnicah i nazadnje ruskih železnice kralj, mnogih milijonov gospodar i državni svetnik, ki je cesarju k 25 letnici njegovega vladanja podaril jako dragoceno srebrno čašo. Car se mu je gorko zahvalil za krasen dar i še bolj za preprosti napis na njem, ki se glasi: „Daruje Peter Gubonin, poprej rob, pod slavno vlado carja Aleksandra II. oproščen kmet.“

Izobražen konjski tat. Madjar Josko Megmegyi, znan konjski tat, nedavno je ukrad v aradskej županiji triletno žrebe,

a bil je pri tej krađbi zasačen. Sodnija ga je obsodila v triletno ječo. Kakor je to navada, vprašal ga je sodec po proglašenej obsodbi, je li z njo zadovoljin, i tat Josko mu odgovori: „Vrag bi s tako sodbo bil zadovoljin; take sodbe ne bi našel človek na vsem svetu. Pri nas v Salonti, ako keđo par lepih kočijaskih konj ukrade, pride na poludrugo leto v ječo, jaz pa bi za to smrkavo žrebe sed el tri leta! Jaz vem, kako kaznen sem zaslužil, i zato se hočem tudi pritožiti.“

Mala loterija nabere denarjev vsako leto nad osem milijonov goldinarjev. Poprek en človek stavi 18 kr. na enkrat. Na 100 ljudi pride 494 stav, tedaj vsak človek poprek 5krat na leto stavi. Če se pomisli, koliko je otrok in takih, ki nikoli ne stavijo, potem si je lahko misliti, kolikokrat morajo nekteri staviti, da pride na vsacega človeka 5 stav v letu. 100 ljudi zastavi poprek 91 gold., a vleče dobička 49 gold., tedaj ostane državi 42 gold. dobička pri 100 ljudeh.

Zahvala.

Slavni „odbor u Hrvatskoj za sakupljanje darovah stradalnim Istranom“ poslal mi je iz Zagreba 100 gold., nej za nje razdelim semena siromašnim stanovnikom Podgradske i Jelšanske občine.

Izvršujem prijetno dolžnost, zahvaljevaje se prisrčno slavnemu odboru za zdatno pomoč, ki ima tem večjo vrednost, ker znači sočutje naših bratov Hrvatov.

Frauce Šabee, trgovec v Podgradu.

Tržno poročilo.

Ker se tržne cene zadnji teden niso spremenili, zato smo poročilo izpustili.

Dunajska Borsn

dné 20. aprila.

Enotni drž. dolg v bankoveih	72 gld. 90 kr.
Enotni državni dolg v srebru	73 „ 30 „
Zlata renta	88 „ 95 „
1860. državni zajem	130 „ 25 „
Delnice narodne banke	837 „ — „
Kreditne delnice	279 „ 50 „
London 10 lir sterlin	119 „ 05 „
Srebro	— „ — „
Napoleoni	9 „ 47 1/2 „
C. kr. cekini	5 „ 63 „
100 državnih mark	58 „ 55 „

Listnica uredništva.

Gosp. M. S. v R. Ljubše nam je dobro vrezano Vaše pero.

Listnica upravnštva.

Gosp. P. V. v H. Prejeli 1 gld. 20 za prvo 3 mesecé leta 1880.

!! Skoraj v dar !!

Vsled likvidacije falirane velike fabrike o srebrastvu **Britania** na prodaj je teh le 45 kosov prav dobrih **Britania srebrnih reči** za le 6 gold. 95 kr. to je le četrtina zneska, kolikor so znesle, tedaj so skoraj darovane, in sicer:

- 6 izvrstnih namiznih nožev, Britania srebro s pravimi angleškimi srebrnimi ostrinami.
- 6 najfinejših vilic, Britania srebro iz enega kosa.
- 6 teških žlic iz Britania srebra.
- 6 žlic za kavo iz Britania srebra najboljše vrste.
- 1 velika teška žlica za mleko iz Britania srebra.
- 1 velika žlica za juho iz Britania srebra.
- 6 podkladeev za nože iz Britania srebra.
- 6 fino ciziliranih pladenj za postrežbo.
- 3 kupice za jajca iz Britania srebra.
- 1 krušna pletenica, teška iz Britania srebra.
- 2 krasna mizna svečnika iz Britania srebra.
- 1 mizni zvonček z srebrnim glasom iz Britania srebra.

45 kosov. Vsi ti kosi so zlit i najboljšega Britania srebra, ki je edina na svetu znana kovina, ki ostane vedno bela, in se od pravega srebra še po 20 letnej rabi ne loči, za kar se daje poroštvo.

Vsi ti omenjeni kosi iz pravega Britania srebra, ki so poprej veljali 25 gold., dobivajo se zdaj po le 6 gld. 95 kr.

Napis in edino naročišče za c. k. avstrijsko-ogerske dežele:

General-Dopot der I. engl. Britania-Silber-Fabriken: Blau & Kann, Wien, I. Elisabethstrasse Nr. 6.

Posiljatev brez odloga proti poštnemu povzetju.

Najboljši isterski refošk

po 1 gold. botelja.

Kdor ga želi kaj kupiti, naj se obrne do

(13) Upravnštva.